

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (Correlation descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 256 คน ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ของตำบลแม่แฝก ทั้ง 12 หมู่บ้าน โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ตำบลแม่แฝก ที่ขึ้นทะเบียนและปฏิบัติงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขอย่างน้อย 1 ปี
2. เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)ที่ผ่านการอบรม หลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ของกระทรวงสาธารณสุข
3. ยินยอมเข้าร่วมโครงการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนปีที่ปฏิบัติงาน และวิธีการที่เข้ามาเป็น อสม.

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน ตำบลแม่แฝก แบ่งเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณสุขมูลฐาน ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือจากการศึกษาของ พิทักษ์ กาพกคดี (2551) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของ อสม. จังหวัดสุพรรณบุรี ร่วมกับการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ สาเหตุของการเกิดโรคและภาวะด้านสุขภาพ ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรค ลักษณะอาการเบื้องต้น การรักษาเบื้องต้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเจ็บป่วย และการป้องกันโรค ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ โดยแต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตอบถูก ให้	1	คะแนน
ตอบผิด ให้	0	คะแนน

เกณฑ์การประเมินระดับความรู้ นำคะแนนที่ได้มาทำเป็นค่าร้อยละและแบ่งคะแนนความรู้ 3 ระดับ โดยประยุกต์จากรีวิคความรู้ของ เสรี ลาซโรจน์ (2537) ดังนี้

ค่าคะแนน	0 - 24	ร้อยละ	0 - 59	หมายถึง	มีความรู้ระดับต่ำ
ค่าคะแนน	25 - 31	ร้อยละ	60 - 79	หมายถึง	มีรู้ระดับปานกลาง
ค่าคะแนน	32 - 40	ร้อยละ	80 - 100	หมายถึง	มีความรู้ระดับสูง

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านทัศนคติต่องานของ อสม. ผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือจากการศึกษาของดิลก แดงทอง (2551) ที่ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดสุพรรณบุรี มาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการนิเทศงาน ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือจากการศึกษาของ จิตราวดี พันธุ์ไม้ (2551) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนของ อสม. ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเองจากการทำงานวรรณกรรม

ตอนที่ 5 ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือจากการศึกษาของ จิตราวดี พันธุ์ไม้ (2551) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง มาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา

ตอนที่ 2 – ตอนที่ 5 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 4 ตัวเลือก ดังนี้
ข้อความที่มีความหมายทางบวก

คะแนน 4	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนน 3	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วย
คะแนน 2	คะแนน	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
คะแนน 1	คะแนน	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การแปลผลคะแนน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้แบ่งระดับของปัจจัยด้านทัศนคติต่องานของ อสม. ปัจจัยด้านการนิเทศงาน ปัจจัยด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนของ อสม. และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง โดยใช้ค่าความแตกต่างของระดับคะแนน ของคะแนนรวมสูงสุด - คะแนนรวมต่ำสุด /3 (ประกอบ กรรณสูตร, 2542) และมีการแปลผลดังนี้

ปัจจัยด้านทัศนคติ มีจำนวน 20 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 20- 80 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	60.01 – 80.00	ระดับสูง
คะแนนตั้งแต่	40.01 – 60.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	20.00 – 40.00	ระดับต่ำ

ปัจจัยด้านการนิเทศงาน มีจำนวน 6 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 6 - 24 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	18.01 – 24.00	ระดับสูง
คะแนนตั้งแต่	12.01 – 18.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	6.00 – 12.00	ระดับต่ำ

ปัจจัยด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน มีจำนวน 10 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 10 - 40 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	30.01 – 40.00	ระดับสูง
คะแนนตั้งแต่	20.01 – 30.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	10.00 – 20.00	ระดับต่ำ

ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม มีจำนวน 22 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 22 - 88 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	66.01 – 88.00	ระดับสูง
คะแนนตั้งแต่	44.01 – 66.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	22.00 – 44.00	ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลแม่แฝก ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือจากการศึกษาของ พรรณา ศรีพิทักษ์ (2551) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของ อสม. จังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ ของ อสม. ในทศวรรษใหม่ ทศวรรษที่ 4 ที่เน้นการพัฒนามากกว่าการบริการ ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีและสร้างพฤติกรรมในชุมชน 2) ดูแลสิ่งแวดล้อม ป้องกันควบคุมโรค ผู้นำในการขับเคลื่อนประเด็นสุขภาพในชุมชน การเฝ้าระวังป้องกันปัญหาสาธารณสุขในหมู่บ้าน 3) บริหารจัดการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน 4) สื่อข่าวสารด้านสาธารณสุข 5) ประสานงานกับบุคคล องค์กรและเครือข่าย 6) ดูแลสิทธิประโยชน์ด้านหลักประกันสุขภาพและสาธารณสุขของประชาชนในหมู่บ้าน 7) ให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน 8) การปฏิบัติงานที่ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน(ศสมช.) หรือสถานที่ที่หมู่บ้านกำหนด

ลักษณะข้อคำถาม มีลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า สำหรับเลือกตอบ แบ่งคะแนนเป็น 4 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ปฏิบัตินานๆ ครั้ง ไม่ปฏิบัติเลย การให้คะแนนของข้อคำถามดังนี้

คะแนน	ระดับการปฏิบัติ
4	ปฏิบัติเป็นประจำ
3	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
2	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง
1	ไม่ปฏิบัติเลย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้แบ่งระดับการปฏิบัติงาน ออกเป็นออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับดี โดยใช้ค่าความแตกต่างของระดับคะแนน ของคะแนนรวมสูงสุด - คะแนนรวมต่ำสุด / 3 (ประคอง วรรณสูตร, 2542) และมีการแปลผลดังนี้

การปฏิบัติงานโดยรวม จำนวน 44 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 44 - 176 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	132.01 – 176.00	ระดับดี
คะแนนตั้งแต่	88.01 – 132.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	44.00 – 88.00	ระดับต่ำ

ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพมี จำนวน 4 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 4 - 16 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	12.01 – 16.00	ระดับดี
คะแนนตั้งแต่	8.01 – 12.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	4.00 – 8.00	ระดับต่ำ

ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ มีจำนวน 6 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 6 - 24 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	18.01 – 24.00	ระดับดี
คะแนนตั้งแต่	12.01 – 18.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	6.00 – 12.00	ระดับต่ำ

ด้านบริหารจัดการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน มีจำนวน 5 ข้อ มีคะแนน ตั้งแต่ 5 - 20 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	15.01 – 20.00	ระดับดี
คะแนนตั้งแต่	10.01 – 15.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	5.00 – 10.00	ระดับต่ำ

ด้านการศึกษาสารด้านสาธารณสุข มีจำนวน 7 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 7 - 28 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	21.01 – 28.00	ระดับดี
คะแนนตั้งแต่	14.01 – 21.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	7.00 – 14.00	ระดับต่ำ

ด้านประสานงานกับบุคคล องค์กรและเครือข่าย มีจำนวน 4 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 4 - 16 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	12.01 – 16.00	ระดับดี
คะแนนตั้งแต่	8.01 – 12.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	4.00 – 8.00	ระดับต่ำ

ด้านคุณเลติทธิประโยชน์ด้านหลักประกันสุขภาพ มีจำนวน 5 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 5 - 20

คะแนน

คะแนนตั้งแต่	15.01 – 20.00	ระดับดี
คะแนนตั้งแต่	10.01 – 15.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	5.00 – 10.00	ระดับต่ำ

ด้านให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนมี จำนวน 8 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 8 - 32 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	24.01 – 32.00	ระดับดี
คะแนนตั้งแต่	16.01 – 24.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	8.00 – 16.00	ระดับต่ำ

ด้านการปฏิบัติงานที่ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน(ศสมช.)มี จำนวน 5 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 5- 20 คะแนน

คะแนนตั้งแต่	15.01 – 20.00	ระดับดี
คะแนนตั้งแต่	10.01 – 15.00	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	5.00 – 10.00	ระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน ตำบลแม่แฝก

ด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามในส่วนความรู้

ด้านการนิเทศงาน และด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านงานสาธารณสุขจำนวน 2 ท่าน เพื่อช่วยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความครอบคลุมเนื้อหา และนำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (Content Validity Index) ค่าที่ได้เท่ากับ 1.0, 0.87 และ 0.93 ตามลำดับ

ในส่วนของแบบสอบถามด้านทัศนคติและการสนับสนุนทางสังคม ผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือจากการศึกษาของ ดิลก แดงทอง(2551) และจิตราวดี พันธุ์ไม้ (2551) มาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา มีค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (Content Validity Index) มีค่าเท่ากับ 0.9 และ 0.9 ตามลำดับ

ด้านความเชื่อมั่น (reliability) ผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษาในตำบลเจดีย์แม่ครัว จำนวน 15 คนแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ดังนี้

ปัจจัยด้านความรู้ วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร Kuder Richardson 20 ค่าความเชื่อมั่นที่ได้เท่ากับ 0.88

ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านนิเทศงาน ปัจจัยด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นด้วยวิธีของ Alpha Coefficient ของ Cronbach ค่าความเชื่อมั่นที่ได้เท่ากับ 0.79 0.74 0.86 และ 0.85 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลแม่แฝก

ด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือจากการศึกษาของ พรชญา ศรีพิทักษ์ (2551) และนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านงานสาธารณสุขจำนวน 2 ท่าน เพื่อช่วยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความครอบคลุมเนื้อหา และนำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (Content Validity Index) เท่ากับ 1.0

ด้านความเชื่อมั่น (reliability) ผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในตำบลเจดีย์แม่ครัว จำนวน 15 คน แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นด้วยวิธีของ Alpha Coefficient ของ Cronbach เท่ากับ 0.93

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้เสนอโครงการยื่นขอขออนุญาตดำเนินการวิจัยธรรมสถานสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังจากได้รับอนุมัติให้ดำเนินการศึกษาแล้ว ผู้ศึกษาเข้าพบประชากร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษานี้ให้ประชากรทราบ ชี้แจงถึงสิทธิที่จะตอบแบบสอบถามหรือไม่ตอบแบบสอบถามหรือถอนตัวจากการศึกษาระหว่างเก็บข้อมูล โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คำตอบหรือข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มี

เปิดเผยชื่อและจะใช้เฉพาะในการศึกษานี้เท่านั้น ในการนำเสนอจะนำเสนอในภาพรวมและนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาคำเนินการขออนุมัติหนังสือแนะนำตัวจากสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงสาธารณสุขอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และขออนุญาตเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษา
2. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขั้นตอนการศึกษาต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่มหลวงและผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองมะจับ
3. ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน การรวบรวมข้อมูล แก่กลุ่มประชากรและขอความร่วมมือในการทำการศึกษารวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ
4. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้ช่วยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามประชากรเพื่อตอบแบบสอบถาม และให้ประธาน อสม. แต่ละหมู่บ้านรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนผู้ศึกษาภายใน 1 สัปดาห์ หลังจากได้รับแบบสอบถาม
5. ผู้ศึกษาตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป นำมาหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับผลการปฏิบัติงานของอสม. วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ทดสอบไค - สแควร์ (Chi-square Test Statistic)